

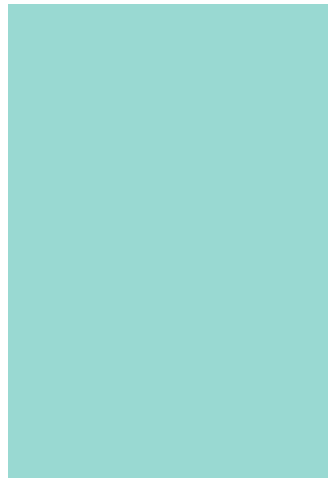
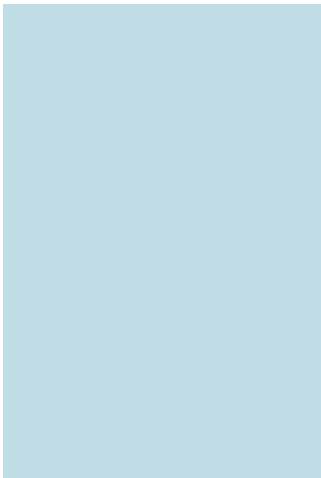
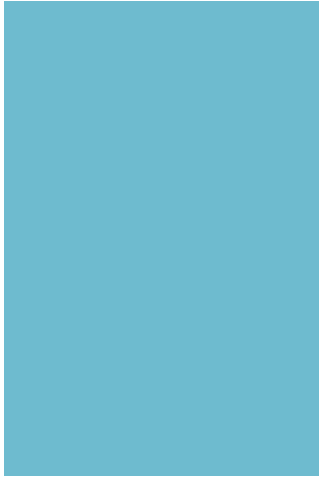

Getting ready for school

A guide for parents of a child with disability

Ko e teuteu ki he akó.

Ko ha fakahinohino mā'ae ngaahi mātu'a 'a ha ki'i tamasi'i/ta'ahine 'oku 'i ai hano tisi'apiliti' (disability).

Ko e kamata Kindergarten ko ha sitepu fakalotofiefia ia ki he mo'ui 'a e ki'i tamasi'i/ta'ahine kotoa. Ko e fili ko ia 'o ha 'apiako ma'a ho'o tamá ko ha tu'utu'uni lahi ia pea ki he ngaahi mātu'a 'a e fānau ko ia 'oku 'i ai hanau tisi'aspilitii', 'e ala lahiange 'a e me'a 'oku kau ki he ouau ni.

'Oku fa'u 'a e fakahinohino ni ke tokoni atu lolotonga e taimi teuteu mo e fili 'o ha 'apiako 'e lelei taha 'e ne feau e ngaahi fiema'u ho'o tamá.

Ko e feitu'u ke kamata mei ai'

- Kapau 'oku 'i ai ha'ō tama 'oku 'i ai hano tisi'apiliti', 'oku fokotu'u atu ke ke fakafetu'utaki ki he 'apiako ho feitu'u pe ko ho'ō 'ofisi fakavāhengā 'i he māhina 'e 12 kimu'a pea kamata ako ho'ō tamā. 'E 'oatu heni ha faingamālie kiate koe ke alea'i mo e kau ngāue totonú 'a e ngaahi fiema'u fakaako pau mo e ngaahi fiema'u pou pou ho'ō tamā.
- Kapau 'oku 'i ai ha ngaahi fiema'u pau ho'ō tamā fekau'aki mo e lava ke a'u fakasinó (physical access), 'oku fokotu'u atu ke ke kamata fakafetu'utaki ki he 'apiako ho feitu'u pe ko e 'ofisi ho vāhengā 'i he ta'u 'e ua kimu'a pea kamata ako ho'ō tamā. 'E ma'u taimi heni 'a e potungāue ke fakapapau'i 'oku 'ilo'i ho'ō ngaahi founa fakaakó pea maau ha fa'ahinga fokotu'utu'u 'i he taimi ko ia 'e kamata ako ai ho'ō tamā.
- 'I ho'ō fakataha mo e puleakó, 'alu mo koe ha fa'ahinga fakamatala fakafaito'o kimui ni 'oku 'aongá ke fevahevahe'aki.
- Talanoa mo e kau mēmipa ho'ō netiueka (network) pou pou (hangē ko e fāмили, kaungāme'a, toketā, toketā ma'ae fānaú, kulupu taukapo, netiueka tisi'apiliti', tokotaha fotofota, tokotaha saikolosi', tokotaha ngāue fakatefito ki he ngāue (occupational therapist), toketā ki he leá (speech pathologist) mo e ngaahi mātu'a kehe 'oku 'i ai 'enau fānau 'oku 'i ai honau tisi'apiliti' 'oku nau 'i he 'apiakó fekau'aki mo 'enau ngaahi a'usía.
- 'E lava foki 'o tokoni ho'ō 'apiako tokamu'á pe sēvesi tokamu'a kehe ma'ae fānaú 'i he liliu ko ia ki 'apiakó. Kapau 'oku 'ikai pou pou'i ho'ō tamā 'aki 'a e ngaahi sēvesi ko'eni', te ke lava pē 'o fetu'utaki ki he 'apiako 'i ho feitu'u pe ko e 'ofisi fakavahé 'a ia te nau ala 'oatu ha liliu makehe ki he polokalama fakaako 'i ho feitu'u. Te ke lava pē 'o fetu'utaki ki he 'ofisi fakavahé mei he telefoni ho 'api 'i he Telefoni 131 536.

Ngaahi founa lēsisitá

■ 'I NSW, 'oku 'oatu 'e he Potungāue Akó mo e Ngaahi Komiunitii' (Department of Education and Communities) (DEC) ha ngaahi sēvesi kehekehe ke pou pou'í e fānauako ko ia 'oku 'í ai 'enau ngaahi fiema'u makehé.

■ 'I ho tu'unga ko e mātu'a pe tauhi 'o ha tama 'oku 'í ai hano tisi'apiliti' kuo 'osi fakapapu'í, te ke lava 'o fakakaukau'í 'a e ngaahi founa fakaako ko'eni'.

- 'Apiako 'í ho feitu'ú

- Kalasi makehe 'í ha 'apiako maheni

- 'Apiako makehe ('Apiako ma'ae Ngaahi Taumu'a Pau)

Ko hono kumi 'o e founa fakaako totonú

'E tokoni atu 'a e puleako, 'o fengāue'aki mo e timi pou pou fakaako 'a e 'apiakó, ke kumi 'a e founa fakaako totonu ma'a ho'o tamá, 'o fakakau ai ho'o fili', ngaahi fiema'u pou pou mo fakaako pau ho'o tamá mo e ofi ki he ngaahi sēvesi makehe 'í ho feitu'ú. 'E toe lava foki 'o tokoni atu mo e 'ofisi fakavahe 'í ho feitu'ú ke kumi 'a e founa totonu ma'a ho'o tamá.

Ko hono lēsisita 'o ha tama 'oku 'í ai hano tisi'apiliti'

■ Ko e lēsisita 'í ha kalasi maheni' 'oku fakafou ia 'í he 'apiako 'í ho feitu'ú.

■ Ko e lēsisita 'í ha kalasi makehé pe 'í ha 'apiako makehé 'oku fakafou ia 'í he founa 'oku ui ko ha pēnolo faingamālie fakaako fakafeitu'ú.

■ 'E lava 'o ma'u e fakamatala fekau'aki mo 'eni' 'aki ha fetu'utaki ki ho 'ofisi fakavahé 'í he 131 536 mei he telefoni ho 'api'.

Ko hono fakanounou 'o ha lisi'

■ Te ke lava 'o ngāue'aki 'a e me'a-tala-'apiako he ngaluopé ke 'ilo'i e 'apiako 'í ho feitu'ú 'í he www.schools.nsw.edu.au/schoolfind/locator/ 'í heni', te ke lava ai 'o kumi 'í he fa'ahinga 'apiakó' a e ngaahi 'apiako makehé 'oku 'iloa ko e ngaahi 'apiako ki he ngaahi taumu'a pau kae manatu ko e lēsisita 'í he ngaahi feitu'ú ko'eni' 'oku fiema'u ia ke fakafou e ngaue ki ai' 'í ho 'ofisi fakavahé. Te ke lava 'o fetu'utaki ki ho 'ofisi fakavahé 'í he 131 536 mei he telefoni ho 'api'.

■ 'Ai ha 'apoinimeni ke fe'iloaki mo e puleako 'o e 'apiako 'í ho feitu'ú ke alea'í e ngaahi founa mo e ngaahi fiema'u pau ho'o tamá. 'Oku tokolahí 'a e ngaahi mātu'a 'oku nau ma'u pou pou 'í ha'anau ō mo ha kaungāme'a pe kāinga.

■ 'Omi e ngaahi fakamatala fakafaito'o kotoa kimui ni' mo koe ki he fakatahá koe'uhi' ke ke fevahevahe'aki ai mo e kau ngāue 'a e potungāué.

■ Te ke ala fiema'u ke teuteu ha lisi 'o e ngaahi fehu'í pe ngaahi hoha'a 'oku ke ma'u fekau'aki mo e ngaahi fiema'u fakaako ho'o tamá ke alea'í 'í he fakatahá.

Ngaahi poupou fakalahi´

Kapau´oku´i ai ha tisi´apilitii´ ho´o tamá pe faingata´a´ia fakaako pea fiema´u ha poupou fakalahi´ i´apiako, kātaki´o fetu´utaki ki he puleako´i he´apiako ho´o tamá pe ko e´ofisi fakavahe´i ho feitu´ú.

Koe ma´u´anga fakamatala mahu´inga´a e ngaahi mātu´á mo e kau tauhi´ fekau´aki mo e ngaahi mālohinga, ngaahi me´a´oku malava mo e ngaahi fiema´u´enau fānaú. Ko e ngaahi fengāue´aki lelei´i he vā´o e ngaahi mātu´á mo e ngaahi´apiakó´e ngaliange ai ke tatakí ki ha ola leleiange ma´ae fānauakó.

´Oku tokoni´i´a e kau faiako lokiakó´e he timi fakako mo poupou´i he´apiako taki taha ke feau´a e ngaahi fiema´u fakaako´a e fānauakó.´Oku´i ai´a e fatongia mahu´inga ke fai´e he ngaahi mātu´á mo e kau tauhi´i he ngāue´a e timi poupou fakaakó´aki´enau kau´i he ngaahi alea mo e palani ma´ae ngaahi fiema´u ma´a´enau tamá.

´Oku´oatu´e he ngaahi´apiako pule´anga´a NSW ha ngaahi poupou fakalahi ma´ae fānauako´oku´i ai honau tisi´apilitii´ pe ko ha faingata´a´ia fakaakó´i ha ngaahi founga kehekehe, fakatatau ki he ngaahi fiema´u fakafo´ituitui´a e tokotaha ako taki taha.

´E ala kau´i he ngaahi poupou ni´a e:

- ngaahi liliu´e fai´e he kau faiakó´i lokiako ki he´enau faiakó mo e ngaahi polokalama fakaakó´i he´aho kotoa
- faingamālie ki he kau ngāue´oku´i ai´enau mataotao makehe´oku nau poupou´i e fānauakó mo´enau kau faiako lokiakó
- tokoni fakalahi´i he lokiakó mei he kau ngāue poupou´
- ko hono´oatu´o e ngaahi naunau makehe mo e ngaahi me´angāue
- faingamālie ki he ngaahi ako-ngāue makehe ma´ae kau faiakó mo e kau ngāue poupou´.

Ko hono ma'u 'o e lahi taha mei 'apiakó

- Hili leva ho'o fili 'a e tūkunga ako ma'a ho'o tamá, kau'aki leva 'ihe me'a te ke lavá. Fakatupulekina ha vā 'oku lelei mo e kau faiako ho'o tamá pea mo e 'apiakó. 'E tokoni ia ki he kau ngāue 'i he 'apiakó ke lelelange 'enau 'ilo'i koe mo ho'o tamá.
- Fa'a fetu'utaki mo e faiako ho'o tamá koe'uhi' ke ke lava 'o hokohoko atu 'a hono alea'i 'a e polokalama fakaako mo e fakalalaka ho'o tamá pea mo ha fa'ahinga me'a fo'ou 'e ala 'asi hake kiate koe pe ko e 'apiakó.
- Alea'i e founa lelei taha ke tauhi'aki e fetu'utaki lelei 'i he vā ho 'api' mo e 'apiakó. 'I ho tu'unga ko e mātu'á, ko koe 'oku lelei taha ho'o 'ilo ho'o tamá. 'Ai ke ke hoko ko e toko taha pou pou lahi taha ho'o tama.
- Kapau 'oku ke fiema'u ha taha fakatonulea ke tokoni atu ki ho'o fetu'utaki ki he 'apiakó, kātaki 'o tā ki he Ngāue Fatonulea Telefoni' 'i he 131 450 'o kole ha taha fakatonulea 'i ho'o leá. 'E tā leva 'a e toko taha tali telefoni' ki he 'apiakó mo 'ai ha taha fakatonulea 'i he telefoni' ke tokoni atu 'i ho'o talanoá. 'O ka malava, 'e alea'i 'e he 'apiakó ha taha fakatonulea ke 'i he ngaahi fakataha 'i 'apiakó 'o ka fiema'u. 'E ta'e totongi kiate koe 'a e ngaahi ngāue ni.

Ko e toe ngaahi fakamatala

- www.schools.nsw.edu.au/gotoschool/enrolment/index.php (website fakapālangi)
- *Ko Hai te ne Ako'i 'Eku Tamá? (Who's Going to Teach My Child?)* (fakapālangi 'ata'atā) www.schools.nsw.edu.au/media/downloads/schoolsweb/studentssupport/programs/lrngdificulties/whoteach.pdf
- DVD Critical Bridges (Critical Bridges DVD) (fakāpalangi 'ata'atā) www.det.nsw.edu.au/detresources/critbridges_YKSeRaDPnn.pdf
- DVD Kamata Akó (Starting School DVD) (Ma'u 'i he lea Faka'Alepea, Cantonese, Dari, Dinka, 'Ingilisi, Kólea, Mandarin mo e Vietnemi.) Telefoni ki he Gowrie NSW 'i he 8571 9700 ke 'ota ha tatau.

NSW Department of Education and Communities

Ngaahi fika fetu'utaki 'ofisi fakavahé Regional office contact numbers

Hunter/Central Coast	4924 9999
Illawarra & South Coast	4222 2929
New England	6755 5934
North Coast	6652 0500
Northern Sydney	9886 7690
Riverina	6937 3871
South Western Sydney	9796 5446
Sydney	9217 4877
Western NSW	6841 2110
Western Sydney	9208 9359

Ko hoku ngaahi fetu'utaki'angá (My contacts)

'Apiako fakafeitu'ú: (Local school)

Hingoa 'o e puleakó: (Principal name)

Telefoni: (Phone:)

Fakamatala: (Notes)

'Ofisi fakavahe: (Regional office)

Hingoa fetu'utaki: (Contact name)

Telefoni: (Phone:)

Fakamatala: (Notes)

© April 2012
NSW Department of Education and Communities
GPO Box 33
Sydney NSW 2001
Australia
T (02) 9561 8000
www.det.nsw.edu.au

Education &
Communities